

CONSIDERAȚII ASUPRA PROCEDURII ABREVIATE ÎN CAZUL RECUNOAȘTERII ÎNVINUIRII

De Matei-Ciprian Graur

Abstract

In this study, the author describes the institution of the admission of guilt as a continuation of the previous regulation set forth by the Old Code of criminal procedure, stemming from the desire of the State to accelerate the time-limits for conducting criminal proceedings, both due to the European rigors in the matter and as a result of the intent to observe the right to a fair trial.

The structure and the body of the study reveal the comments on the regulation of the institution, on the admission of guilt, on the probative mechanism, on the admissibility (the issue of the extension of the admission of guilt), on the solutions of the court (the differences as compared to the previous regulation), on the civil side of the case, and on certain procedural aspects, and for the purpose of the above, it was considered the doctrine developed by certain important names in the matter of law (Gh. Mihai, M.-C. Graur, V. Pașca, G. Bodoroncea, M. Udriou, C. Bogdan, S.H. Kadish, St.J. Schulhofer, M.G. Paules).

Finally, the author puts forward brief considerations regarding the institution of the admission of guilt as materializing the intent of the State to refer to new techniques of criminal and procedural policy, which provides the principle of celerity with increased importance.

Keywords: admission of guilt; European rigors; fair trail; celerity; techniques of criminal and procedural policy.

Introducere

Evoluția sistemului de represiune în materie penală, dinamizat inclusiv prin apropierea legislației interne de normele dreptului european, a determinat o schimbare în concepția legiuitorului cu privire la mijloacele procesuale reglementate în cuprinsul setului de reguli ce stau la baza procesului penal.

Bineînțeles, declanșarea procesului penal se materializează ca urmare a faptei săvârșite de către cel anchetat penal ulterior, care intră în contradicție cu legea penală. De altfel, nu fapta, pur și simplu, ci fapta ilicită este cauza juridică a

constituirii raportului juridic de constrângere, deoarece au fost înfrânte dispozițiile normative penale în vigoare.[1]

Pentru eficientizarea mecanismului de coerciție penală, au fost preluate o serie de instituții și principii procedurale prezente în sisteme de drept din alte state, de natură a moderniza viziunea procesului penal în atingerea eficientă a scopului propus de legiuitor.

Odată cu adoptarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală publicată în Monitorul Oficial nr. 486 din 15 iulie 2010 și intrată în vigoare la data de 1 februarie 2014, legiuitorul a reglementat în mod expres posibilitatea recunoașterii vinovăției în materie penală, în principal prin recurgerea la două instituții distincte precum: procedura și condițiile formale ce trebuie îndeplinite în fața organelor judiciare și momentul aplicării acesteia.

În concret, Noul Cod de procedură penală reglementează instituția **recunoașterii învinuirii** ca fiind o continuare a reglementării precedente din cuprinsul Vechiului Cod de procedură penală, care prin Legea nr. 202/2010 introducea un nou articol – 320¹ cu privire la posibilitatea recunoașterii și, de asemenea, instituția **acordului de recunoaștere a vinovăției**, aceasta din urmă fiind o noutate pentru sistemul de drept intern, ambele instituții inspirându-se din sistemul de drept common-law.

O aplicare eficientă a nevoii de accelerare a procedurilor judiciare în materie penală o regăsim în Statele Unite ale Americii, unde, Al Șaselea Amendament din Constituție prevede că în toate procesele penale, acuzatul trebuie să se bucure de dreptul la un proces rapid (așa-numitul *speedy trial*). În acest sens, Curtea Supremă de Justiție a statuat că acest drept reprezintă un drept fundamental, la fel ca celelalte drepturi stabilite de Al Șaselea Amendament. Astfel, toate statele din SUA au preluat dreptul fundamental amintit, menționându-l, în mod expres, în Constituțiile proprii, constituind o garanție în cadrul unui proces penal în curs.[2]

Dorința statului de a accelera termenele de desfășurare a proceselor penale, atât datorită rigorilor europene în materie, cât și ca urmare a dorinței de respectare a dreptului la un proces echitabil, conturat prin exigențele termenului rezonabil în acord cu art. 6 parag. 1 CEDO, a condus la implementarea unor instituții cu caracter de noutate în legislația noastră internă.[3]

Legiferarea intensă în materie s-a datorat și reacției corpului social împotriva actelor cu caracter infracțional, aceasta fiind o necesitate dictată de dorința salvagărdării ordinii sociale, a valorilor juridice protegute de normele de drept. Lipsa de reacție ar însemna negarea dreptului și disoluția societății în cauză.[4]

Reglementare

În ceea ce privește maniera de reglementare a posibilității recunoașterii învinuirii, legiuitorul intern a renunțat la stabilirea acestei proceduri în cuprinsul unui singur articol, ori în cuprinsul unui capitol special, prevederi referitoare la instituția recunoașterii, regăsindu-se dispersat în cuprinsul Noului Cod de procedură penală, textele de lege amintite nefiind într-un deplină armonie structurală.

Reglementarea procedurii în mai multe texte, intercalate printre alte dispoziții procesuale, reprezintă opțiunea legiuitorului de a prezenta „în oglindă” desfășurarea celor două proceduri de judecată: cea de drept comun, în care faza cercetării judecătorești se caracterizează, de regulă, prin administrarea de probe și procedura simplificată, în care faza cercetării judecătorești este limitată la proba cu înscrisuri.^[5]

Prin urmare, chiar în cuprinsul dispozițiilor art. 108 alin. (4) NCPP, articol destinat procedurii de comunicare a drepturilor și obligațiilor suspectului sau inculpatului, legiuitorul instituie obligația organelor judiciare de a aduce la cunoștința inculpatului, posibilitatea încheierii, în cursul urmăririi penale, a unui acord, ca urmare a recunoașterii vinovăției, iar în cursul judecății, posibilitatea de a beneficia de reducerea pedepsei prevăzute de lege, ca urmare a recunoașterii învinuirii.

Astfel, în mod corect, în virtutea respectării dreptului la un proces echitabil, se trasează o obligație imperativă în sarcina organelor judiciare (atât cele de anchetă penală, cât și judecătorul fondului) în vederea încunoștințării inculpatului despre posibilitatea recurgerii la aceste proceduri de recunoaștere.

Remarcăm că, deși articolul menționat este cuprins în secțiunea destinată regulilor de audiere a suspectului și a inculpatului, iar în general suspectul are aceleași drepturi precum inculpatul, cu excepția situațiilor prevăzute de lege, conform art. 33 NCPP, încunoștințarea cu privire la posibilitatea recunoașterii se referă doar la inculpat. Acest lucru se datorează condițiilor în care se poate recurge la o astfel de procedură, fiind obligatoriu ca anterior să se fi pus în mișcare acțiunea penală și, deci, suspectul să fi dobândit deja calitatea de inculpat.

Încă din cuprinsul art. 349 NCPP din Titlul III („Judecata”), articol care stabilește rolul instanței de judecată, alin. (2) instituie regula conform căreia instanța poate soluționa cauza numai pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, dacă inculpatul solicită aceasta și recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa și dacă instanța apreciază că probele sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, cu excepția cazului în care acțiunea penală vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiunea pe viață.

În primul rând, prin plasarea acestei prevederi chiar în cuprinsul dispozițiilor generale referitoare la judecată, în stabilirea rolului instanței de judecată, remarcăm că legiuitorul concretizează preocuparea sa în vederea instituirii de proceduri moderne, cum este cea a recunoașterii învinuirii, **în vederea soluționării cu celeritate a dosarelor penale deduse judecății.**

Astfel, chiar de la începutul analizării setului de reguli în materie procesuală în faza de judecată, se trasează o posibilitate a instanței de soluționare a cauzei prin recurgerea de către inculpat la procedura simplificată referitoare la recunoașterea învinuirii, în acord cu dreptul acestuia de a beneficia sau nu de această procedură. După cum vom vedea, doar în condițiile în care inculpatul declară în mod expres faptul că înțelege să se prevaleze de o astfel de procedură se poate recurge la

judecata simplificată, în condițiile în care și instanța, ulterior declarației inculpatului, consideră că sunt îndeplinite condițiile legale.

Art. 349 alin. (2) NCPP prevede și o **excepție** de la regula posibilității judecării pe baza recunoașterii învinuirii, anume **în cazul infracțiunilor pedepsite cu detențiunea pe viață**. Ținând cont de pericolul extrem al săvârșirii unor astfel de infracțiuni, legiuitorul a considerat că nu se impune instituirea unor beneficii, din punct de vedere sancționator, cu privire la cei care recunosc săvârșirea unor astfel de fapte și, de asemenea, a considerat că pericolozitatea și importanța majoră, impactul social creat prin aceste fapte penale, nu poate determina organele judiciare decât la urmarea unei proceduri de drept comun, fără simplificarea modalității de administrare a probelor în astfel de situații.

Aceeași condiție era prevăzută și de dispozițiile art. 320¹ Codul de procedură penală din 1968, iar jurisprudența a fost majoritară în sensul că procedura simplificată nu se aplică inculpatului care a comis o infracțiune pedepsită cu detențiunea pe viață, chiar dacă infracțiunea a rămas în faza tentativei (I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 250 din 27 ianuarie 2012, www.scj.ro).^[6]

Recunoașterea învinuirii

Un aspect esențial în demersul analizării instituției recunoașterii învinuirii se referă la însăși denumirea acesteia. Astfel, cu toate că legiuitorul a renunțat în reglementarea actuală la noțiunea de **învinuit**, preferând-o pe cea de suspect, în mod nefericit din punctul nostru de vedere, legea face referire la recunoașterea **învinuirii**.

Prin urmare, nu numai că denumirea de învinuire nu mai are rezonanță în coroborarea sistematică a celorlalte instituții procesuale penale, dar momentul la care legiuitorul face referire în vederea posibilității recunoașterii învinuirii nu are nicio legătură cu noțiunea de învinuit prevăzută chiar și de Codul de procedură penală din 1968, **momentul procesual fixat în vederea invocării recunoașterii învinuirii fiind unul în care cel trimis în judecată are deja calitatea de inculpat**.

În concret, art. 374 NCPP se referă la aducerea la cunoștință a învinuirii, precum și la alte lămuriri și cereri. Astfel, la primul termen de judecată la care procedura de citare este legal îndeplinită și cauza se află în stare de judecată, președintele dispune ca grefierul să dea citire actului prin care s-a dispus trimiterea în judecată ori, după caz, a celui prin care s-a dispus începerea judecării sau să facă o prezentare succintă a acestuia.

Președintele explică inculpatului în ce constă **învinuirea** ce i se aduce, îl înștiințează pe inculpat cu privire la dreptul de a nu face nicio declarație, atrăgându-i atenția că ceea ce declară poate fi folosit și împotriva sa, precum și cu privire la dreptul de a pune întrebări coinculpaților, persoanei vătămate, celorlalte părți, martorilor, experților și de a da explicații în tot cursul cercetării judecătorești, când socotește că este necesar.

Tot în cuprinsul aceluiași articol, se prevede faptul că în cazurile în care acțiunea penală nu vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiunea pe viață, președintele pune în vedere inculpatului că poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, aducându-i la cunoștință dispozițiile art. 396 alin. (10) NCPP.

Nu putem să nu remarcăm incoerența în reglementare sub aspect terminologic cu privire la noțiunea de **învinuit**, precum și cea de **învinuire**. Menționăm că abordarea problematicii acestor denumiri nu constă doar în simpla raportare la argumente de ordin lingvistic, ci și la utilizarea noțiunilor amintite prezintă inclusiv **consecințe de ordin procesual** vizavi de drepturile părților implicate în judecata penală.

Mai precis, considerăm că nu se poate vorbi despre prezentarea învinuirii de către judecătorul de fond, în condițiile în care cel trimis în judecată are calitatea de inculpat, în mod obligatoriu, anterior fiind pusă în mișcare acțiunea penală față de acesta. Prin procedura de punere în mișcare a acțiunii penale, în cuprinsul ordonanței procurorului, noua legislație nemaipermițând punerea în mișcare a acțiunii penale prin rechizitoriu, statul prezintă practic o acuzație oficială față de cel trimis ulterior în judecată în ceea ce privește fapta penală ce i se impută.

Noțiunea de învinuire folosită în cuprinsul textelor de lege amintite mai sus, nu face altceva decât să „știrbească” din **coerența acuzației penale formulate**, a învinui o persoană de săvârșirea unei fapte de natură penală nefiind evident același lucru cu trimiterea în judecată ulterior punerii în mișcare a acțiunii penale.

În opinia noastră, a pune una lângă cealaltă, noțiunea de inculpat și cea de recunoaștere a învinuirii, este o interpretare greșită a momentelor procesuale în care fiecare denumire are rolul ei în determinarea exactă a drepturilor procesuale a părții vizate de ancheta penală.

Mecanismul probator

Art. 375 NCPP, prevede faptul că, dacă inculpatul solicită ca judecata să aibă loc în condițiile prevăzute la art. 374 alin. (4) NCPP, instanța procedează la ascultarea acestuia, după care, luând concluziile procurorului și ale celorlalte părți, se pronunță asupra cererii. În cazul în care admite cererea formulată, instanța întreabă părțile și persoana vătămată dacă propun administrarea de probe cu înscrisuri.

În această situație, remarcăm că legiuitorul nu a mai făcut referire doar la posibilitatea administrării de probe cu înscrisuri în circumstanțiere, putându-se administra în acest moment **orice fel de înscrisuri în legătură cu cauza dedusă judecătii**, în măsura în care sunt utile soluționării acesteia și sunt încuviințate de către instanța de judecată. Prin această prevedere, se mărește sfera admisibilității probatoriului în cadrul procedurii simplificate, art. 377 alin. (2) NCPP prevăzând inclusiv posibilitatea acordării unui singur termen de judecată în vederea

prezentării înscrisurilor încuviințate, în cazul în care acestea nu pot fi prezentate chiar la primul termen de judecată.

În ipoteza în care instanța apreciază că este necesară administrarea de probe în condițiile de oralitate, publicitate și contradictorialitate pentru stabilirea adevărului judiciar va respinge cererea de judecată în cazul recunoașterii învinuirii. [7]

Admisibilitate - problema întinderii recunoașterii învinuirii

Noul Cod de procedură penală nu mai reglementează posibilitatea recunoașterii manifestată în cuprinsul unui înscris autentic depus ulterior la dosarul cauzei, posibilitate reglementată expres în Codul de procedură penală din 1968. Astfel, inculpatul, pentru a se putea prevala de procedura simplificată în sensul admisibilității acesteia, cu consecința ulterioară a reducerii limitelor de pedeapsă conform art. 396 alin. (10) NCPP, este obligat să se prezinte **personal în fața instanței** pentru a-și manifesta intenția de recunoaștere. Acest aspect reiese din cuprinsul dispozițiilor art. 374 NCPP care prevăd că la primul termen de judecată, în cazurile în care acțiunea penală nu vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiunea pe viață, președintele pune în vedere inculpatului că poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa.

Din economia textelor de lege care reglementează această procedură, în special din cuprinsul art. 374 alin. (4) NCPP, reiese faptul că pentru a putea invoca recunoașterea învinuirii, inculpatul trebuie să respecte în principal **două condiții esențiale**. În primul rând, acesta trebuie să fie de acord ca judecata să aibă loc **numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți**, iar în al doilea rând, acesta trebuie să **recunoască în totalitate faptele** reținute în sarcina sa. Din această ultimă condiție se desprind o serie de consecințe foarte importante în ceea ce privește maniera de exercitare a apărării raportat la acuzațiile formulate.

Cel mai important aspect ce derivă din recunoașterea faptelor reținute în cuprinsul rechizitoriului îl reprezintă faptul că **inculpatul nu este obligat să accepte încadrarea juridică dată de procuror faptelor stabilite** și chiar inclusiv instanța poate da o altă încadrare juridică a faptelor. Conform dispozițiilor art. 377 alin. (4) NCPP, dacă instanța constată, din oficiu, la cererea procurorului sau a părților, că încadrarea juridică dată faptei prin actul de sesizare trebuie schimbată, este obligată să pună în discuție noua încadrare și să atragă atenția inculpatului că are dreptul să ceară lăsarea cauzei mai la urmă.

De asemenea, dacă pentru stabilirea încadrării juridice, precum și dacă, după schimbarea încadrării juridice, este necesară administrarea altor probe, instanța, luând concluziile procurorului și ale părților, dispune efectuarea cercetării judecătorești conform procedurii de drept comun – art. 374 alin. (5)-(10) NCPP.

Prin urmare, fundamental în stabilirea precisă a consecințelor recurgerii la procedura simplificată, este de a stabili ce înseamnă exact **a recunoaște faptele** reținute în cuprinsul acuzației formulate. Bineînțeles că, din punctul nostru de vedere, nu poate fi pusă în discuție egalitatea între noțiunea de recunoaștere a faptelor și cea de recunoaștere a învinuirii, în special din punctul de vedere al consecințelor juridice ce decurg din asemenea acte procedurale.

Cu toate acestea, legiuitorul, deși în denumirea dată instituției s-a referit la recunoașterea învinuirii, sub aspectul condițiilor ce trebuie îndeplinite acesta s-a raportat la recunoașterea faptelor. Remarcăm că aceeași problemă am sesizat-o și în cuprinsul dispozițiilor din Codul de procedură penală din 1968 cu privire la recunoașterea vinovăției reglementate de art. 320¹.

Așadar, a recunoaște faptele nefiind echivalent din punct de vedere juridic cu recunoașterea învinuirii, se pune problema care este interpretarea corectă la care trebuie să ne raportăm în analiza eficientă a acestei instituții. În mod firesc, interpretarea Noului Cod de procedură penală, ca de altfel a întregii legislații penale, este obligatoriu a fi realizată teleologic și sistematic, coroborând ansamblul de norme existente în cuprinsul legii organice într-un mod eficient cu rezultatul final de a aplica exact ceea ce legiuitorul a dorit să reglementeze inclusiv prin scopul instituțiilor create.

De aceea, ținând cont că noile prevederi nu obligă inculpatul sau instanța a fi ținută de încadrarea dată faptelor din cuprinsul rechizitoriului, **o posibilă interpretare este cea în sensul recunoașterii stricte a situației de fapt descrisă în actul de acuzare**. Extinderea interpretării în sensul recunoașterii învinuirii, inclusiv sub aspectul vinovăției penale ar putea reprezenta o deturnare a finalității avute în vedere de legiuitor prin instituirea acestei proceduri.

În această ipoteză, s-ar putea considera că, în cazul în care inculpatul recunoaște faptele reținute, nu înseamnă că recunoaște forma de vinovăție stabilită de organul de urmărire penală, **putându-se considera că în urma reanalizării laturii subiective a infracțiunii, s-ar putea ajunge la o altă încadrare juridică**.

Un exemplu în acest sens, este situația trimiterii în judecată a inculpatului pentru săvârșirea unei infracțiuni de omor, faptă prevăzută de art. 188 NCP. Cu toate că procurorul poate reține săvârșirea faptei cu intenție directă în cuprinsul actului de sesizare, iar inculpatul recunoaște în totalitate faptele săvârșite, posibilitatea prevăzută de Noul Cod de procedură penală, în sensul administrării de probe pentru schimbarea încadrării juridice, ar duce la concluzia că acesta poate solicita schimbarea încadrării juridice a faptelor în infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 195 NCP, infracțiune care sub aspect subiectiv, produce un rezultat de suprimare a vieții sub forma praeterintenției, rezultatul decesului fiind deci asumat sub forma culpei.

În acord cu această interpretare au existat soluții izolate în practica judiciară^[8] prin care s-a statuat că este admisibilă procedura abreviată a recunoașterii învinuirii chiar și în condițiile în care se solicită schimbarea de încadrare juridică

raportat la latura subiectivă (de exemplu solicitarea reținerii intenției depășite în locul celei directe).

Cu toate acestea, atât practica judiciară constantă, cât și doctrina^[9], au trasat interpretarea dispozițiilor analizate în sensul obligativității recunoașterii faptei de către inculpat, atât pe plan obiectiv, cât și pe plan subiectiv, astfel cum aceasta a fost descrisă în rechizitoriul parchetului.

Soluțiile instanței - diferențe față de reglementarea anterioară

Cu titlu de noutate, dispozițiile Noului Cod de procedură penală, spre deosebire de vechea reglementare în materia recunoașterii, nu mai obligă instanța să pronunțe o hotărâre de condamnare în cazul în care inculpatul recurge la procedura simplificată. Astfel, prevederile art. 396 alin. (10) NCPP, specifică în mod clar și tranșant posibilitatea opțiunii judecătorului între soluțiile prevăzute de legea penală.

În concret, articolul amintit, face referire la reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă în cazul pedepsei închisorii și reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă în cazul pedepsei amenzii, **în caz de pronunțare a unei soluții de condamnare ori de amânare a aplicării pedepsei**. Prin urmare, sintagma folosită de legiuitor - „**în caz de**” demonstrează preocuparea acestuia în sensul stabilirii exacte prin textul de lege a posibilităților instanței de apreciere de la caz la caz cu privire la soluțiile ce se impun a fi pronunțate, spre deosebire de Codul de procedură penală din 1968 care, neconform cu dreptul la un proces echitabil, stabilea aparent o obligație a instanței de a pronunța condamnarea inculpatului în cazul procedurii simplificate.

Această reglementare expresă considerăm că se impunea în mod obligatoriu, raportat la principiile dreptului procesual penal, precum și la statutul magistratului, judecătorul fiind singurul care, în urma analizei *proprio sensibus* este în măsură să stabilească în concret dacă se impune sau nu condamnarea unei persoane. În considerarea acestui fapt, un aspect important îl reprezintă chiar raportul dintre puterile statale, în speță puterea legislativă și puterea judecătorească, cea din urmă nefiind în niciun fel subordonată celei dintâi menționate, neputându-se accepta ca printr-o normă penală cuprinsă într-o lege organică, legiuitorul să anticipeze și să impună cu titlu obligatoriu pronunțarea unei anumite soluții într-o speță concretă.

În aceste condiții, funcțiile judiciare exercitate în cursul unei proceduri de tragere la răspundere penală a celor trimiși în judecată, dobândesc cadrul legal necesar, conform principiilor constituționale în materie, în vederea soluționării obiective a cauzelor penale de către judecătorii investiți cu acestea, prin pronunțarea unor soluții în funcție de spețele concrete, raportat la diferențele care pot exista în cadrul acestora, atât din punct de vedere faptic, cât și din punct de vedere subiectiv.

Așadar, art. 396 alin. (10) NCPP oferă posibilitatea instanței penale de a pronunța exact aceleași soluții ca în ipoteza judecării pe procedura de drept comun, recunoașterea învinuirii exercitată ca drept procesual de către inculpat neputând influența negativ cursul procedurii judiciare în ceea ce îl privește. În acest sens, considerăm că această reglementare este cât se poate de corectă și echitabilă, inclusiv prin prisma faptului că, în condițiile Codului de procedură penală din 1968, prin faptul recurgerii la recunoașterea vinovăției (aspect ce conturează în concret o atitudine procesuală de bună-credință din partea inculpatului), din punct de vedere al finalității procesului penal, inculpatul realiza, în anumite cazuri, o agravare a răspunderii penale, în sensul obligației instituite de lege în sarcina judecătorului de a pronunța o soluție de condamnare, chiar dacă într-un quantum mai redus.

Latura civilă a cauzei

Noile dispoziții legale, care reglementează regulile de judecată în cazul recurgerii la această procedură, **nu mai prevăd posibilitatea instanței în sensul disjungerii acțiunii civile de acțiunea penală, cum o făcea Codul de procedură penală din 1968.** În acest sens, reglementarea anterioară cuprindea un text de lege expres în cuprinsul art. 320¹ în care se prevedea faptul că dacă pentru soluționarea acțiunii civile se impune administrarea de probe în fața instanței, se va dispune disjungerea acesteia. Rațiunea acestei prevederi deriva tocmai din faptul că în cazul acestei proceduri nu se mai admitea administrarea de probe, cu excepția înscrisurilor în circumstanțiere.

Ținând cont de faptul că, din punct de vedere probator, noile prevederi procedurale oferă posibilitatea instanței de a administra doar proba cu înscrisuri (de orice fel, nu neapărat în circumstanțiere) în cazul procedurii simplificate, se pune problema a stabili ce se întâmplă în cazul în care pentru dovedirea pretențiilor civile este necesară administrarea și a altor probe în afară de înscrisuri. Sub acest aspect, în concret, **ar putea exista două soluții** care merită a fi avute în vedere.

În primul caz, interpretarea textelor de lege ar putea fi, în sensul ca în situația amintită, instanța să lase nesoluționată acțiunea civilă, urmând ca partea civilă să se îndrepte împotriva inculpatului cu o acțiune în pretenții la instanța de drept civil, tocmai pe considerentul că aceasta nu mai poate administra alte probe cu excepția înscrisurilor. Cu toate acestea, dispozițiile art. 25 alin. (5) NCPP, nu prevăd cazul recunoașterii învinuirii printre situațiile în care instanța ar putea lăsa nesoluționată acțiunea civilă, dispozițiile amintite referindu-se doar la art. 486 alin. (2) NCPP cu privire la admiterea acordului de recunoaștere a vinovăției în cazul în care nu s-a încheiat între părți o tranzacție sau un acord de mediere cu privire la acțiunea civilă. Or, această procedură este diferită de cea a recunoașterii învinuirii, soluțiile în aceste situații fiind de strictă interpretare. Prin urmare, considerăm că din economia textelor invocate, nu se poate trage concluzia că instanța ar putea lăsa nesoluționată acțiunea civilă.

În al doilea caz, cu toate că nu există un text de lege expres în acest sens (la fel cum se întâmpla în cazul reglementării anterioare), instanța ar avea posibilitatea disjungerii acțiunii civile de acțiunea penală, rămânând investită cu soluționarea acțiunii civile, dar în cadrul altui dosar, ulterior soluționării pe fond a acțiunii penale.

În această situație, considerăm că instanța trebuie să facă aplicarea dispozițiilor art. 26 NCPP care se referă la disjungerea acțiunii civile raportat la prevederile art. 375 alin. (2) NCPP care stabilesc posibilitatea administrării doar a probelor cu înscrisuri în cazul procedurii simplificate, fără a distinge între acțiunea civilă ori acțiunea penală.

Cu toate acestea, și această din urmă soluție este discutabilă, în condițiile în care art. 26 NCPP stabilește posibilitatea disjungerii acțiunii civile doar în situația în care soluționarea acesteia determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale, această situație neîncadrându-se în contextul analizat cu privire la imposibilitatea administrării altor probe, cu excepția înscrisurilor în cazul procedurii simplificate.

Totuși, instanțele ar putea interpreta această situație ca fiind o cauză care determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale, atâta vreme cât, procedura simplificată reprezintă prin ea însăși o procedură ce trebuie a fi soluționată cu maximă celeritate, chiar legiuitorul prevăzând că în cazul admiterii procedurii de recunoaștere a învinuirii, instanța poate acorda **un singur termen** pentru administrarea probelor cu înscrisurile depuse de părți ori de către persoana vătămată – art. 377 alin. (2) NCPP.

Considerăm că în caz contrar, în situația în care instanțele ar proceda la administrarea în continuare și a altor probe pe parcursul mai multor termene, ulterior declarației de recunoaștere a învinuirii, rațiunea pentru care este instituită această procedură ar fi încălcată, chiar instituția recunoașterii fiind astfel deturnată de la finalitatea avută în vedere de către legiuitor.

Menționăm că, de exemplu, în situația unor infracțiuni patrimoniale, în cazul cărora existența unui anumit prejudiciu ar putea conduce la o schimbare a încadrării juridice, nu numai la o mărire a pretențiilor părții civile, cu privire la care se impune administrarea de probe, altele decât înscrisurile, cum este cazul expertizei, judecătorul este obligat să rețină declarația de recunoaștere a învinuirii, iar apoi să treacă la judecata pe procedura de drept comun în vederea administrării probatoriului în cauză, conform dispozițiilor art. 377 alin. (5) NCPP, urmând apoi ca, în cazul în care starea de fapt se referă la aceleași împrejurări recunoscute de către inculpat în fața instanței, judecătorul să reducă limitele de pedeapsă conform procedurii simplificate în situația condamnării ori amânării aplicării pedepsei.

Alte aspecte procedurale

Totodată, prin interpretarea sistematică a dispozițiilor Noului Cod de procedură penală, observăm că, în ceea ce privește admisibilitatea procedurii recu-

noașterii învinuirii, nu are importanță recunoașterea realizată în faza de urmărire penală, **momentul relevant în ceea ce privește această procedură fiind cel de la primul termen de judecată**. Sub acest aspect, remarcăm o diferență față de reglementarea anterioară, în sensul că anterior intrării în vigoare a Noului Cod de procedură penală, art. 320¹ oferea posibilitatea recunoașterii vinovăției în tot timpul urmăririi penale, iar în faza de judecată până la citirea actului de sesizare. Prin urmare, cel puțin teoretic (instanțele în practica judiciară fiind reticente la aplicarea acestei soluții), în contextul legislației anterioare exista posibilitatea ca recunoașterea să fie realizată în faza de urmărire penală, iar instanța să treacă la procedura simplificată, chiar dacă inculpatul nu se mai prezenta în fața acesteia, în faza de judecată. Bineînțeles că, în această situație, judecătorul fondului era obligat să analizeze care sunt motivele neprezentării inculpatului în vederea audierii acestuia, putând fi vorba inclusiv despre o eventuală sustragere de la judecată, conduită ce avea să fie în contradicție cu rațiunea instituirii procedurii de recunoaștere a vinovăției.

Astfel, în exemplul evocat mai sus, remarcăm contradicția din punctul de vedere al conduitei procesuale, între recunoașterea vinovăției realizate de către inculpat (personal sau prin înscris autentic) și sustragerea de la judecata cauzei, instanța neputând reține judecata conform procedurii simplificate în această situație.

Prin urmare, întorcându-ne la noile prevederi procesual penale, în cazul exprimării intenției de recunoaștere încă din faza de urmărire penală realizate de către inculpat, legiuitorul a oferit posibilitatea acestuia de a-și exprima intenția, în sensul încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției cu procurorul, în condițiile legii. În caz contrar, dacă inculpatul nu dorește încheierea unui astfel de acord, ori chiar procurorul refuză recurgerea la o astfel de procedură sau nu sunt îndeplinite condițiile legale în acest sens, inculpatul este nevoit să lase procesul să își urmeze cursul firesc, conform procedurii de drept comun, până în momentul trimiterii dosarului la instanță, iar la primul termen de judecată să își exprime poziția în sensul recunoașterii învinuirii.

Sub acest aspect, este imperios a evidenția cronologia actelor procesuale încă de la primul termen de judecată, Noul Cod de procedură penală modificând substanțial momentele inițiale în fața instanței de judecată.

Astfel, noile prevederi procesual penale stabilesc faptul că, la primul termen de judecată, cu procedura de citare legal îndeplinită, se dă citire actului de sesizare a instanței, înainte de efectuarea oricărui act de procedură în cauză. Ulterior acestui moment, se trece la următoarea etapă, în care persoana vătămată se poate constitui parte civilă, dacă nu și-a manifestat intenția până în acel moment, iar apoi, începutul cercetării judecătorești este marcat de momentul declarației inculpatului, moment la care acesta își poate manifesta intenția de recunoaștere a învinuirii.

Cronologia astfel stabilită, prin arătarea expresă de către legiuitor a obligației instanței de a da citire actului de sesizare înainte de efectuarea oricărui act

procedural în cauză, prezintă o semnificație importantă cu consecințe deosebite, în principal, în planul drepturilor procesuale ale inculpatului. Noua viziune a legiuitorului în ceea ce privește desfășurarea procesului penal, prin implementarea unor mijloace procedurale moderne în sensul reglementării unor instituții, care să ofere posibilitatea efectivă a inculpatului de a-și concretiza apărarea, în cadrul acțiunii judiciare penale, reiese inclusiv din ordinea desfășurării actelor procesuale. În acest sens, faptul că organele judiciare, în concret, instanța de judecată, este obligată de **a prezenta inițial acuzația**, chiar după verificarea îndeplinirii procedurii de citare, demonstrează preocuparea legiuitorului de a concretiza transparența în prezentarea oficială a acuzațiilor ce îl vizează pe cel trimis în judecată.

Prin urmare, modificarea acestei ordini procesuale, cu stabilirea inițială a obligației prezentării acuzației oficiale, iar ulterior acestui moment, posibilitatea inculpatului de a-și exprima poziția cu privire la aceasta, reprezintă o garanție procesuală, **dreptul la un proces echitabil materializându-se prin posibilitatea inculpatului de a avea cunoștință de acuzațiile formulate în mod public, înainte de îndeplinirea oricărui act în cauză.**

Sub acest aspect, inclusiv instituția recunoașterii învinuirii prezintă o consistență apărută, recunoașterea realizată de inculpat prin declarația dată în fața instanței, fiind un act realizat în urma prezentării, în mod public, a faptelor reținute în cuprinsul actului de sesizare.

Cu privire la aprecierea oportunității măsurilor preventive într-o cauză, în care inculpatul s-a prevalat de procedura abreviată, apreciem pertinentă poziția exprimată în condițiile Codului de procedură penală din 1968, conform căreia instanțele au stabilit că „simpla împrejurare că la acest termen intermediar inculpatul învederează că înțelege să se prevaleze de dispozițiile art. 320¹ nu este de natură să contureze o schimbare a temeiurilor pentru care s-a dispus luarea arestării preventive a acestuia. Cu toate acestea, comportamentul sincer al inculpatului va fi apreciat de instanță la fundamentarea sentinței ce se va pronunța în cauză”.[\[10\]](#)

Concluzii

Instituția recunoașterii învinuirii materializează dorința statului de a recurge la noi tehnici de politică procesuală penală prin care se acordă o importanță sporită principiului celerității, aplicabil, în principal, în cauzele penale în care probatoriul administrat în faza de cercetare penală conturează fără niciun dubiu vinovăția inculpatului.

Cu toate acestea, trebuie avut în vedere și echilibrul între dezideratul amintit și rolul judecătorului în procesul penal, acesta fiind călăuzit în continuare de principiul rolului activ, dar și de cel al oficialității, principii care conturează obligația de a afla adevărul inclusiv cu ajutorul unui probatoriu amplu, dincolo de cel propus de ceilalți participanți la actul de justiție.

În acest sens, remarcăm cuvintele lui Wyzanski, *A trial judge's freedom and responsibility*^[11], care realizează o detaliere a caracteristicilor sistemului de drept penal american, afirmând că „este datoria judecătorului de a primi orice mijloc de probă spre administrare și de a le propune chiar dacă părțile procesului penal, din neglijență ori ignoranță, nu le înfățișează înaintea sa; judecătorul nu trebuie să aibă un rol pasiv raportat la poziția părților, ci acesta are propria sa datorie, independentă de atitudinea părților, de a investiga adevărul”.

Așadar, chiar dacă legislația internă reușește să preia cu succes din sfera dreptului de tip *common-law* o instituție de drept procesual, precum cea a recunoașterii învinuirii, este importantă păstrarea unui balans constant între dorința de accelerare a procedurilor și scopul aflării adevărului.

[1] În acest sens, Gheorghe Mihai, *Fundamentele dreptului, Teoria răspunderii juridice*, vol. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 173.

[2] Matei-Ciprian Graur, *Principiul oportunității – renunțarea la urmărirea penală – modalitate de accelerare a procedurilor judiciare penale*, Conferința internațională francofonă a doctoranzilor în drept penal cu tema „Protecția penală a drepturilor și libertăților fundamentale”, Iași, 5-8 noiembrie 2015.

[3] *Ibidem*.

[4] Viorel Pașca, *Drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 9.

[5] Georgina Bodoroncea, în M. Udriou (coord.), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 977, par. 1.

[6] *Idem*, p. 978, par. 4.

[7] Mihail Udriou, *Procedură penală. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 197.

[8] I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 3330/2011, www.scj.ro.

[9] În acest sens, Georgina Bodoroncea, în M. Udriou (coord.) *op. cit.*, p. 982, Mihail Udriou, *op. cit.*, p. 193.

[10] **Judecător dr. Camelia Bogdan**, *Aspecte jurisprudențiale privind aplicarea procedurii de judecată prevăzute de art. 320¹ C. pr. pen.*, Tribunalul București, Secția a II-a penală.

[11] Wyzanski, *A trial judge's freedom and responsibility*, 1952, pp. 1290-1293 – Sanford H. Kadish, Stephen J. Schulhofer, Monrad G. Paules, *Criminal law and its processes. Cases and materials, Forth edition*, Law School Casebook series, USA.